

Людмила Поперечнюк

Новоград-Волинський промислово-економічний технікум,

м. Новоград-Волинський, Україна

lmikp2016@gmail.com

НЕТРАДИЦІЙНА ЛЕКЦІЯ ЯК ФОРМА АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Підготовка кваліфікованих фахівців здійснюється насамперед завдяки навчальному процесу, який можна розглядати як сукупність системоутворюючих складових елементів. Залежно від основної дидактичної мети професійного навчання навчальний процес можна поділити на теоретичне та практичне навчання. Домінуюча мета теоретичного навчання — теоретичне освоєння професії, а практичного — формування системи професійних умінь та навичок, тобто практичне освоєння професійної діяльності.

Процес теоретичного навчання у своїй основі будується відповідно до логіки засвоєння знань, а практичного — до логіки формування умінь та навичок. Поняття компетентнісної освіти, освітньої компетентності прийшло до нас із зарубіжних країн, де воно широко вживається. *Під компетентністю людини дослідники розуміють спеціально організований комплекс знань, умінь та навичок, які набуваються у процесі навчання* [2, 3].

Традиційних занять замало для раціональної організації навчання, зважаючи на обсяг навчального матеріалу, його об'єктивну складність. Тому навчальне заняття, як і вся система навчання, останнім часом зазнає істотних змін.

Поряд з традиційними, все частіше викладачі використовують нетрадиційні тобто нестандартні заняття. За дослідженнями сучасних психологів студент, може, читаючи очима запам'ятати 10% інформації, слухаючи — 26%, розглядаючи — 30%, обговорюючи — 70%, спільна діяльність, діяльність з обговоренням — 90%, навчання інших — 95%.

Тож, прості твердження Конфуція обґрунтовують необхідність використання в системі освіти активних методів навчання. Дещо змінивши слова великого філософа, можна сформулювати кредо навчання:

Те, що я чую, я забуваю.

Те, що я бачу і чую, я трохи пам'ятаю.

Те, що я чую, бачу і обговорюю-я починаю розуміти.

Коли я чую, бачу, обговорюю і роблю - я набуваю знань і навичок.

Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром. [5, с.14].

У системі активізації навчання лекційний метод займає провідне місце, бо лекція — основна форма проведення навчальних занять у навчальному закладі, призначена для засвоєння теоретичного досвіду. Основна задача викладача — знайти шлях до кожного студента, змусити його мислити, робити висновки, навчити його вчитися. Це можливо при використанні нетрадиційних лекцій

Можна виділити наступні нетрадиційні види лекцій, які направлені на розкриття творчого потенціалу та розвиток креативних здібностей студентів:

Лекція-візуалізація. Забезпечує перетворення усної інформації у візуальну форму технічними засобами навчання. Яким чином можна створити лекцію-візуалізацію? Викладач після читання лекції в традиційній формі дає завдання студентам підготувати 3-5 наочних матеріалів з даної теми. Це дає змогу студентам оволодіти графічною мовою перекодування інформації.

Лекція-візуалізація найефективніше може бути використана при викладанні узагальнюючих та абстрактних тем, які важко сприймаються в традиційних формах, а також на початку навчання — для підвищення зацікавленості студентів даною дисципліною.

Алгоритм дії викладача при підготовці лекції-візуалізації можна визначити наступний:

- 1) обрати тему лекції для візуалізації;
- 2) визначитися із обсягом навчального матеріалу, за потреби адаптувати його до інтелектуальної підготовки студентів і їхніх індивідуальних можливостей;
- 3) скласти опорний конспект теми лекції;
- 4) обрати опорні сигнали;
- 5) розподілити інформацію на окремі елементи — слайди;
- 6) визначитися із оптимальною кількістю слайдів;
- 7) обрати формат слайдів, чітко структурувати інформацію з дотримання правил компонування об'єктів, визначити кольорову гаму, врахувавши психологічний вплив кольорів на людину;
- 8) підібрати відповідні відео- та фотофрагменти, за потреби провести їх редагування;
- 9) скласти текстовий коментар кожного слайду;
- 10) продумати форми зміни пізнавальної діяльності студентів для підвищення її активізації;
- 11) зробити добірку цікавих фактів з теми лекції;
- 12) підготувати завдання для систематизації знань, самостійної та домашньої роботи.

Підсумовуючи все вищезазначене, можна стверджувати, що лекція-візуалізація є важливим елементом в арсеналі сучасного педагога, яка дозволяє інтенсифікувати діяльність суб'єктів навчання. [4, с. 60]

Лекція-брейнстормінг ("мозкова атака"). Використовуючи те, що на лекціях, як правило, велика група, створюються команди, які за певний час повинні надати свій варіант вирішення проблеми. Викладач слідує не тільки за правильністю відповіді, але й за аргументацією, а в разі необхідності – сам дає розгорнутий коментар, який фіксується у зошитах.

Лекція-провокація. На підготовчому етапі у тексті лекції закладається певна кількість помилок змістовного, фактологічного, методичного характеру. На початку лекції викладач попереджає аудиторію, що в даному тексті є певна кількість помилок. Під час лекції студенти знаходять ці помилки, кваліфікують їх, надають правильні відповіді. Така лекція виконує стимулюючу, контрольну та діагностичну функції.

Кіно(відео)лекція. Допомогає розвитку наочно-образного мислення у студентів. Лектор здійснює підбір необхідних кіно(відео)матеріалів по темі, що вивчається. Перед початком огляду студентам доводиться цільова установка, в ході огляду кіно(відео)матеріалів лектор коментує події, що відбуваються на екрані.

Лекція-брифінг. Така лекція складається з короткого (15-20 хвилин) повідомлення лектора і його відповідей на питання студентів (45-60 хвилин). Принципово нових елементів методики лекція-брифінг не пропонує, але при підготовці необхідно особливо ретельно продумати зміст і форму вступного повідомлення. Воно повинно бути інформативним, зрозумілим, коротким, композиційно завершеним. Виступів студентів не передбачається. Принципова методична структура така: повідомлення лектора – питання студентів – відповіді лектора.

Бінарна лекція. Сама назва вказує, що в аудиторії водночас знаходяться два лектори (наприклад викладач статистики чи бухгалтерського обліку та інформатики. Така лекція доцільна, коли, наприклад, існують різні підходи до вирішення проблемних питань і кожний з викладачів відстоює власні позиції. Вона доцільна і для здійснення міжпредметних зв'язків, коли одна проблема стає інтегральною для викладачів різних предметів [1, с. 70-73].

У студентів потрібно сформувати мотиви навчання, головним з яких є інтерес до предмету. Під пізнавальним інтересом до предмету розуміють вибіркову спрямованість психічних процесів людини на певні об'єкти і явища оточуючого світу. Звичайно, студентів навчають не тільки тому, що їм цікаво.

Навчання - це праця, що потребує великих затрат сил. І все ж стійкий інтерес студентів до предмету іде через цікавість і допитливість і значною мірою визначає успіх студентів у навчанні.

Таким чином, всі методи, які приводять до позитивних результатів і спрямовані на формування професійних умінь і навичок мають право на їх використання в навчальному процесі.

Список використаних джерел

1. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. – Х. : Вид. гру па «Основа», 2011.
2. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи) / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2003.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004.
4. Навчально-методичний журнал. Освіта. Технікуми, коледжі. – № 3,4 (41). – 2016.
5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання:Наук.-метод. посібн. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004.

Анотація. Поперечнюк Л. Нетрадиційна лекція як форма активізації пізнавальної діяльності студентів. У статті проаналізовано нетрадиційні методи проведення лекційних занять у вищих навчальних закладах. Відмічено, що застосування активних методів навчання підвищує ефективність засвоєння теоретичних знань.

Ключові слова: лекція, навчання, активний метод навчання.

Аннотация. Поперечнюк Л. Нетрадиционная лекция как форма активизации познавательной деятельности студентов. В статье проанализированы нетрадиционные методы проведения лекционных занятий в высших учебных заведениях. Отмечено, что применение активных методов обучения повышает эффективность усвоения теоретических знаний.

Ключевые слова: лекция, обучение, активный метод обучения.

Abstract. Perepernyuk L. Nontraditional lecture as a form of activation of cognitive activity of students. The article analyzes unconventional methods of conducting lectures in higher educational establishments. It is noted that the use of active teaching methods increases the efficiency of the acquisition of theoretical knowledge.

Keywords: lecture, training, active teaching method.